

การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The Curriculum Evaluation on Doctoral of Philosophy Program in Curriculum
and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University

มาเรียม นิลพันธุ์ (Maream Nillapun)^{*}

อรพิน สิริสัมพันธ์ (Orapin Sirisumpun)^{*}

วิสาข์ จิตติวัตร (Wisa Chatiwat)^{**}

วิสูตร โพธิ์เงิน (Wisud Po Ngern)^{***}

อติกมาส มากจ้อย (Atigamart Markjooy)^{***}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ และ2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร โดยใช้วิธีการประเมินแบบ CIPP_i Model มีองค์ประกอบ 5 ด้านคือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การตรวจเอกสารหลักสูตร สอบถามความคิดเห็นและสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร 4 คน ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์/อาจารย์พิเศษ จำนวน 24 คน และนักศึกษา 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรมีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก โดย**ด้านบริบท**พบว่า ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการวิจัย พัฒนาหลักสูตร การสอนและการนิเทศ หลักสูตรมีมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา **ด้านปัจจัยนำเข้า**พบว่า มีการศึกษาคุณงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ และมีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด คุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์มีศักยภาพเหมาะสม **ด้านกระบวนการ**พบว่า การจัดการเรียนรู้กระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน และนักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ในชั้นเรียน อาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก การวัดและการประเมินผลพบว่า

^{*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{**} รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{***} อาจารย์ ดร. ประจักษ์วิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

มีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นปรนัย ตรวจสอบได้ อาจารย์ผู้สอนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดี **ด้านผลผลิตพบว่า** บัณฑิตที่จบการศึกษาเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน/ชุมชน และบุคคลในวิชาชีพ และ**ด้านผลกระทบพบว่า** บัณฑิตมีความภาคภูมิใจในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน

2. ปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้านบริบทพบว่า หลักสูตรมีรายวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่า ห้องเรียนมีระบบ wifi ไม่ทั่วถึง และห้องเรียนควรเอื้อต่อการเรียนรู้ในการจัดกลุ่มอภิปรายทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย ด้านกระบวนการพบว่า บางรายวิชานักศึกษามีส่วนร่วมน้อยในการประเมินและปรับแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านผลผลิตพบว่า นักศึกษาบางคนขาดวินัยในการเรียน บุคลิกภาพของความเป็นผู้นำทางวิชาการ และการเชื่อมโยงความรู้ในชั้นเรียนมาเป็นแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ และด้านผลกระทบ พบว่า บทบาทของนักศึกษาบางส่วนยังไม่สะท้อนศักยภาพด้านการพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของการทำงานในหน่วยงานที่ชัดเจนเป็นที่ประจักษ์ แนวทางการปรับปรุงหลักสูตรควรปรับรายวิชาไม่ให้ซ้ำซ้อน และจัดหลักสูตรให้มีความลึกเฉพาะสาขาวิชา ห้องเรียนควรเป็นห้องเรียนที่มี wifi ทั่วถึงเหมาะสำหรับการจัดกลุ่มประเภทต่างๆ เพิ่มสมรรถนะในการเป็นผู้นำทางหลักสูตรและการสอน

คำสำคัญ : 1. การประเมินหลักสูตร 2. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

Abstract

The purposes of this research were to 1) evaluate the curriculum on doctoral of philosophy program in curriculum and instruction, (Development Curriculum 2013) faculty of education Silpakorn University in context, input, process, product, and impact, and 2) study problems and guidelines to improve the curriculum. The research staff conducted by using the CIPP_i Model (five parts; context, input, process, product, and impact). The data were collected by checking the documentary of the curriculum, questionnaires and interview the people who involved in the curriculum using for their opinions on the matter. There were 3 groups of people were involved in the curriculum using. They were 4 executives, 24 instructors/considering thesis committee members, and 46 graduates. The instruments included the questionnaires and the interview form. The data were analyzed by using percentage (%), mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and content analysis.

The results of the research were as follows :

1. The result of the curriculum evaluation showed their opinions appropriate at a high level. **The context evaluation:** philosophy and objective of curriculum had according with need of the graduates. The course supported the graduates had research skill, curriculum

development, supervision and instruction, the curriculum had the standard following the qualifications framework higher education. **The input evaluation:** the study visit to enhance the strengthening academic and had external personnel (lecturer/professional) joined in the study system to develop knowledge and thinking process. The extra instructors had qualification, knowledge, experience, academic work and research of instructors had the appropriate potency. **The process evaluation:** the graduates were motivated to share their ideas in the class (interactive communication) and they were motivated dare to ask for developing knowledge in class, the instructors and the graduates had interaction at a high level, the assessment had assess their progress achieve the purpose had objective could verified. The instructors had appropriately behavior and good model.” **The product evaluation:** the graduated students had be acceptable from department / community and the person in profession.” **The impact evaluation:** the graduated had proud in curriculum and instruction branch, they applying in their work.

2. The problem and the guideline to improve of the curriculum on doctor of philosophy program in curriculum and instruction, (Development Curriculum 2013) faculty of education Silpakorn University, as follows: **1) The context:** the curriculum had redundant content. **2) The input:** the classroom did not have wifi and it unaccommodating for big focus group discussion learning and small group. **3) The process:** some courses not allow the graduated students had participated about assessment and improved lesson plan. **4) The product:** some doctoral students lack of discipline in learning, did not have personality of academic leadership and lack of connecting knowledge in classroom for guideline in their thesis and **5) The impact:** the role of some doctoral students did not reflected developing curriculum potentiality, assessment of learning and participation in their institution clearly. The guideline for improving of the curriculum should redundant content and set the curriculum had deep in branch, the classroom should have wifi and appropriated for setting every groups, adding the instruction and curriculum leadership competency.

Keywords: 1. Curriculum Evaluation 2. Doctoral of Philosophy Program in Curriculum and Instruction

บทนำ

ความก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมเป็นอย่างมาก การศึกษาเป็นเครื่องมือชี้้นำในการพัฒนาคนในชาติให้มีความเจริญทางด้าน ความคิด สติปัญญาเพื่อให้ก้าวทันความเจริญและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพช่วย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม องค์ประกอบสำคัญของระบบการศึกษาที่มีคุณภาพคือ หลักสูตร เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนแผนแม่บทที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ วิธีการหรือกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้เปรียบเสมือนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา (Beauchamp, 1981: 28) หลักสูตรที่มีคุณภาพเมื่อนำไปใช้ต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูล ย้อนกลับในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรที่เป็นปัจจุบันการประเมินหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอเป็นสาระสำคัญส่วน หนึ่งของนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ในส่วนปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต้องมุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและมาตรฐานทางวิชาการ และวิชาชีพที่เป็นสากล และเกณฑ์การประกันคุณภาพหลักสูตร ปีพ.ศ. 2558 (ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, 2556: 3) ในด้านสถานการณ์หรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้กล่าวถึง สถานการณ์หรือการพัฒนาเศรษฐกิจตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยต้องมีการเตรียมพร้อมในด้าน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งด้านการศึกษา ทักษะด้านภาษา ทิศทางการพัฒนาต้องให้ความสำคัญกับการปรับ โครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยอิงองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการ ขับเคลื่อน โดยเน้น “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และยุทธศาสตร์การพัฒนาคตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ยกระดับสู่มาตรฐานสากลต่อยอดองค์ ความรู้สู่นวัตกรรม เน้นการพัฒนาครูที่มีคุณภาพ จากแนวทางดังกล่าวจึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรในสาย วิชาชีพครูที่มีคุณภาพสูง มีความคิดสร้างสรรค์ในการวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยผ่านกระบวนการ เรียนรู้ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการ สอน เป็นหลักสูตรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านวิชาชีพครูที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้ การจัดทำหลักสูตรปรัชญาดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนควรคำนึงถึงการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาหลักสูตรใน เชิงรุกที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพ สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และ รองรับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยการผลิตบุคลากรทางด้านการศึกษามีศักยภาพสูง สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่ต้องการเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำแห่งการสร้างสรรค์ศิลปะวิทยาการ และภูมิปัญญาเพื่อสังคม และเพื่อให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 รวมทั้งกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thailand Qualifications Framework for Higher Education, TQF : HED) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ พัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิต จัดทำมาตรฐานด้านต่างๆ

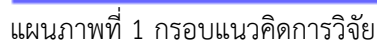
เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ: ออนไลน์) สอดคล้องกับ จารุวรรณ เขียวน้ำชุม (2553: 150) ที่เสนอแนะว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการในแถบภาคพื้นเอเชียภาคตะวันออกเฉียงใต้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพมณี เชื้อวชิรินทร์ และคณะ (2558) ที่ประเมินหลักสูตรโดยใช้รูปแบบซีบี (CIPP Model) ควบคู่ไปกับการประเมินตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และกรอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร (Internal Quality Assurance: IQA) การประเมินหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากผู้ให้หลักสูตรจะประเมินเพื่อพิจารณาตรวจสอบระบบการบริหารหลักสูตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ยังต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุก 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552: 17 และมาเรียม นิลพันธุ์, 2553: 31) เพื่อให้หลักสูตรระดับอุดมศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ในการออกแบบประเมินหลักสูตร ควรพิจารณารูปแบบการประเมินที่เหมาะสม ครอบคลุม และตอบสนองความต้องการ เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ถูกต้อง ครบถ้วน และครอบคลุมสิ่งที่ประเมิน ช่วยให้ผลการประเมินบรรลุวัตถุประสงค์และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรต่อไป โดยทั่วไปพบว่างานวิจัยหลายเรื่องที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อตัดสินใจหาแนวทางที่ดีที่สุดในการนำไปพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร จึงเลือกใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ Stufflebeam ซึ่งครอบคลุมการประเมินองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ผลการวิจัยประเมินหลักสูตรโดยภาพรวมและรายด้าน 4 ด้าน พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด (มัทนา วัฒนอมศักดิ์, 2554; จารุวรรณ เขียวน้ำชุม, 2553; นิมนวล พงษ์ภา, 2553; จริญญา สมานญาติ, 2554; คมสัน ตรีไพบูลย์ และคณะ, 2558; นพมณี เชื้อวชิรินทร์ และคณะ, 2558; สิริวรรณ จรัสวีวัฒน์ และคณะ, 2558; พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ และนุสรา พิระพัฒน์พงศ์, 2559; และสมพร ร่วมสุข และคณะ, 2559) อย่างไรก็ตามงานวิจัยบางเรื่องที่ต้องการขยายผลการศึกษาด้านผลผลิตออกเป็น ด้านผลกระทบ (Impact) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ด้านความยั่งยืน (Sustainable) และด้านการขยายผล (Transportation) ได้แก่ งานวิจัยของ อิศศักดิ์ อุณอรรถเลิศ และคณะ (2552) วิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” และมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2555) ที่วิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” พบว่า มีการขยายผลการศึกษาเพิ่มในด้านผลกระทบ ส่วนงานวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2554) เรื่อง “การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” ได้ขยายผลการศึกษาเพิ่มอีก 4 ด้านคือ ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ ทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมไปถึงศักยภาพของดุษฎีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาหน่วยงานของตนได้มีคุณภาพเพียงใด สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองความต้องการของชุมชนหรือไม่ อย่างไร และดุษฎีบัณฑิตมีงานวิจัย

ที่สามารถนำเสนอในเวทีระดับชาติและนานาชาติอย่างต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2556) เรื่อง “การประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร” ที่ศึกษาด้านสภาพการใช้หลักสูตร และด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการนำหลักสูตรไปใช้ งานวิจัยของเวชฤทธิ์ อังกะภักทจร (2558) เรื่อง “การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา” ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิจัยของ Brigman (1992: 2814-A) ที่ศึกษา “การประเมินผลหลักสูตร การฝึกความพร้อมของนักเรียนที่มีต่อความตั้งใจ ความเข้าใจในการฟัง และทักษะทางสังคมของนักเรียนอนุบาล” นั้น แม้ว่าเนื้อหาของงานวิจัยจะไม่ได้ระบุด้านที่ประเมิน 4 ด้านตามแนวคิด CIPP Model ไว้อย่างชัดเจน แต่ประเด็นที่ศึกษาพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของ CIPP Model ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการประเมินที่กำหนดไว้ในโครงการวิจัยแต่ละโครงการ

หลักสูตรระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเริ่มเปิดสอนภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2556 จนถึงปัจจุบัน และมีการ เปิดสอน 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ 1) กลุ่มวิชาหลักสูตรและการนิเทศ 2) กลุ่มวิชาการสอนภาษาอังกฤษ 3) กลุ่มวิชาการ สอนภาษาไทย และ 4) กลุ่มวิชาการสอนสังคมศึกษา โดยหลักสูตรนี้จะครบรอบการประเมิน 5 ปี ในปี พ.ศ. 2560 ขณะนี้อยู่ในระหว่างการใช้หลักสูตรดังกล่าว และเพื่อให้การประเมินหลักสูตรครอบคลุมวัตถุประสงค์ ของการประเมินอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน เห็นสมควรดำเนินการประเมินหลักสูตรดังกล่าว เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุง หลักสูตรให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้มาตรฐานตามปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินที่ได้รับไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในครั้งต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยประเมินหลักสูตรครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF : HEd) และแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ใช้การประเมินแบบ CIPP Model ตามแนวคิด ของ Stufflebeam (2007) การประเมินหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิตของ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2554) และการประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551ของมาเรียม นิลพันธุ์ และ คณะ (2556) มาใช้ในการประเมินหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตร ปรับปรุง พ.ศ. 2556) โดยมุ่งประเมินหลักสูตรให้ครอบคลุมองค์ประกอบ 5 ด้าน เพื่อนำข้อค้นพบจากการ ประเมินหลักสูตรครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อไป ดังแผนภาพที่ 1

1204

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ และ 2) ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยคณะผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินแบบ CIPP_i Model มีองค์ประกอบ 5 ด้านคือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแต่ละประเภทคือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) แบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 สำหรับนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และชุดที่ 2 สำหรับอาจารย์ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์/อาจารย์พิเศษ มีกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นทั้งชุดที่ 1 และชุดที่ 2 คือ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการประเมินหลักสูตร 2) ศึกษา และปรับปรุง ประเด็นสอบถามของเครื่องมือจากงานวิจัยประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 3) ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักสูตรแต่ละด้าน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน เป็น 5, 4, 3, 2, และ 1 หมายถึง แบบสอบถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ และมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยคือ คะแนนระหว่าง 4.50-5.00, 3.50-4.49, 2.50-3.49, 1.50-2.49 และ 1.00-1.49 หมายถึง แบบสอบถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ(มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 179, 196) ผลการพิจารณาค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามชุดที่ 1 พบว่า อยู่ในระดับมาก และมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ $\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.55 ถึง $\bar{X} = 4.80$, S.D.= 0.45 และชุดที่ 2 พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ $\bar{X} = 4.60$, S.D.= 0.55 ถึง $\bar{X} = 5.00$, S.D.= 0.00 และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และ 4) นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร ชุดที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษา และชุดที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์/อาจารย์พิเศษ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ของการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ และ 2) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) เป็นเครื่องมือชุดที่ 3 สำหรับผู้บริหาร เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีประเด็นสัมภาษณ์ 4 ประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร 5 ด้าน และการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตร

และการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) มีกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพโดย 1) ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการประเมินหลักสูตร 2) ศึกษาและปรับปรุงประเด็นสัมมนาของเครื่องมือจากงานวิจัยประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ, 2554: 177-195) และงานวิจัยประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ, 2555: 141-163) 3) ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักสูตรแต่ละด้าน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญเช่นเดียวกับแบบสอบถามความคิดเห็นชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ผลการพิจารณาค่าความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นชุดที่ 3 พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น โดยมีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตั้งแต่ $\bar{X} = 4.80$, S.D.= 0.45 ถึง $\bar{X} = 5.00$, S.D.= 0.00 และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และ 4) นำแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะศึกษาศาสตร์ และระดับภาควิชา เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ของการประเมินหลักสูตรครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะศึกษาศาสตร์ และระดับภาควิชา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และนักศึกษาที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนที่กำหนด ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และข้อมูลเชิงคุณภาพนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดย 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการคำนวณไปเทียบกับเกณฑ์การประเมินที่ได้กำหนดไว้ โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 196) เป็นระดับคะแนนระหว่าง 4.50 - 5.00, 3.50 - 4.49, 2.50 - 3.49, 1.50 - 2.49 และ 1.00 - 1.49 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ 2) วิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดและผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำมาจัดหมวดหมู่และลำดับคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนในภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ โดยจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาดังนี้

1.1 ความคิดเห็นของนักศึกษา

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.46) และความคิดเห็นต่อหลักสูตรเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของการประเมินหลักสูตรเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านผลกระทบ ด้านบริบท ด้านผลผลิต

ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X}=4.45$, $S.D.=0.46$, $\bar{X}=4.41$, $S.D.=0.51$, $\bar{X}=4.41$, $S.D.=0.56$, $\bar{X}=4.37$, $S.D.=0.55$ และ $\bar{X}=4.13$, $S.D.=0.60$ ตามลำดับ)

ผลการประเมินหลักสูตรรายด้าน 1) **ด้านบริบท** พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตร และรายวิชาอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุดในระดับ ประเด็น ประสิทธิภาพประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และน้อยที่สุดคือ แผนการศึกษามีความเหมาะสมตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และมีความคิดเห็นต่อรายวิชาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการวิจัย พัฒนาหลักสูตร การสอนและการนิเทศ และน้อยที่สุดคือ รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาทางเชาว์อารมณ์ (EQ) 2) **ด้านปัจจัยนำเข้า** สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีการศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ และมีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด และน้อยที่สุดคือ สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) **ด้านกระบวนการ** ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ในด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน (Interactive Communication) และนักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ในชั้นเรียนอาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก และน้อยที่สุดคือ มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการสอนที่เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร ส่วนความคิดเห็นด้านการวัดและการประเมินผลพบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นปรนัย ตรวจสอบได้ และน้อยที่สุดคือ นักศึกษาได้ร่วมประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ และปรับแผนการจัดการเรียนรู้ 4) **ด้านผลผลิต** มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดคือ มีคุณธรรมในวิชาชีพ และน้อยที่สุดคือ มีความรู้ความเข้าใจ และเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการนิเทศ 5) **ด้านผลกระทบ** พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดในองค์ประกอบด้านประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา และมี 3 องค์ประกอบที่พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ การพัฒนาผู้เรียน สมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน

1.2 ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์/อาจารย์พิเศษ

อาจารย์ผู้สอน มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$, $S.D.=0.57$) และมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของการประเมินหลักสูตรเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านบริบท ด้านผลกระทบ ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X}=4.25$, $S.D.=0.53$, $\bar{X}=4.25$, $S.D.=0.67$, $\bar{X}=4.17$, $S.D.=0.69$, $\bar{X}=4.10$, $S.D.=0.64$ และ $\bar{X}=3.77$, $S.D.=0.76$ ตามลำดับ)

ผลการประเมินหลักสูตรรายด้าน 1) **ด้านบริบท** พบว่า ผู้สอนมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุดคือ หลักสูตรนี้ได้มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และน้อยที่สุดคือ แผนการศึกษามีความเหมาะสม 2) **ด้านปัจจัยนำเข้า** พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ คุณวุฒิ ความรู้

ประสบการณ์ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์มีศักยภาพที่เหมาะสม และน้อยที่สุดคือ มีแหล่งเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ 3) ด้านกระบวนการ พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ อาจารย์ผู้สอนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดี และน้อยที่สุดคือ มีกระบวนการจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ /ที่ปรึกษาร่วมชัดเจน 4) ด้านผลผลิต พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ บัณฑิตที่จบการศึกษาเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน/ชุมชน และบุคคลในวิชาชีพ และน้อยที่สุดคือ บัณฑิตสามารถจัดการเกี่ยวกับปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม 5) ด้านผลกระทบ พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ บัณฑิตที่จบการศึกษาสามารถผลิตงานวิจัย/ผลงานทางวิชาการได้ และน้อยที่สุดคือ บัณฑิตที่จบการศึกษาสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานของตนเอง

เมื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาร่วมกับความคิดเห็นของผู้สอน พบว่า มีผลการประเมินรายด้านจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดคือ ด้านผลกระทบ (Impact) ด้านบริบท (Context) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) และด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาและแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความคิดเห็นของนักศึกษา ผู้สอน และผู้บริหาร พบว่า ด้านบริบท มีรายวิชา Course Work ค่อนข้างมาก และบางวิชามีความซ้ำซ้อนในเนื้อหาซึ่งสามารถรวมเป็นวิชาเดียวกันได้ เห็นควรปรับลดความซ้ำซ้อนของบางรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน ด้านปัจจัยนำเข้า ห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในการจัดกลุ่มอภิปรายทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย ผลการวิเคราะห์ความไม่เหมาะสมของรายวิชาในหลักสูตร พบว่า รายวิชา 466 521 ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาดุสิตบัณฑิตทางการศึกษา 2 ควรจัดในช่วงภาคเรียนปกติ จัดสอนปีละ 1 เทอม รายวิชา 472 514 สถิติขั้นสูงและวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน ควรให้แยกวิชากันจะได้เข้มข้นสูงขึ้น โดยแยกรายวิชาเป็นสถิติขั้นสูง และวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอนขั้นสูง หรืออาจเรียนร่วมกันแบบผสมผสานกับรายวิชา 472 515 รายวิชา 472 516 กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า การเรียนส่วนใหญ่มาจากการอ่านหนังสือต่างประเทศแล้วนำมาเสนอภายในห้องเรียน ผู้สอนกับนักศึกษาควรสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และมีระบบการให้คำปรึกษาที่ชัดเจน รายวิชา 472 517 การออกแบบระบบและเทคโนโลยีการสอน สามารถนำไปรวมกับวิชา 472 516 ได้ รายวิชา 472 518 ฝึกปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ผู้สอนไม่สอน ไม่มีการเตรียมงาน ไม่ติดต่อประสานงานใดๆ ขาดประสบการณ์ และความรับผิดชอบ ควรจัดผู้สอนให้เหมาะสมกับรายวิชา รายวิชา 472 615 วิทยานิพนธ์ (หลักสูตรแบบที่ 1.1 และแบบ 2.1) พบว่า ควรให้ทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่เริ่มเรียนหรือมีรายวิชาที่สนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์โดยเฉพาะ ด้านกระบวนการ เนื้อหาที่เรียนรู้ขึ้นอยู่กับความถนัดของอาจารย์ผู้สอน เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้แต่อาจารย์ไม่ได้สอนเนื้อหาอื่นหรืออธิบายขยายความเพิ่มเติม การบ้านที่ได้รับมอบหมายมีปริมาณมาก ด้านผลผลิต นักศึกษาบางคนขาดวินัยในการเรียน ไม่มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำทางวิชาการ และขาดการเชื่อมโยงความรู้ในชั้นเรียนมาเป็นแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ ทำให้การเกิดความล่าช้าในการทำ

วิทยานิพนธ์ และ**ด้านผลกระทบ** บทบาทของนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สะท้อนศักยภาพด้านการพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของการทำงานในหน่วยงานที่ชัดเจนเป็นที่ประจักษ์

สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวม และรายด้าน พบว่า นักศึกษาและผู้สอน มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการวางแผนการใช้หลักสูตรที่ ชัดเจนและเหมาะสม มีการบริหารจัดการหลักสูตรที่ดี ส่งผลให้การดำเนินงานด้านหลักสูตรมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของหน่วยงานและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างครบถ้วน สอดคล้องกับผลงานวิจัย ประเมินหลักสูตรของ มาเรียม นิลพันธุ์ (2011: 248-249) ที่พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมและจำแนกรายด้าน 8 ด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของการประเมินรายด้านคือ **ด้านบริบท**พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรในด้านบริบทอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่วนผู้สอน เห็นว่าหลักสูตรนี้ได้มาตรฐานตามกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการผู้ร่างหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญและ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพด้านการพัฒนาการศึกษา แนวโน้มการศึกษา และ ความต้องการของสังคม ส่งผลให้สามารถนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ดังที่ Print (1993: 32) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ได้นั้นควรมีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของ สังคมและชาติ สอดคล้องกับวัฒนธรรม และต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ อีรศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ และคณะ (2559: 29) ที่พบว่า การประเมินสภาพแวดล้อม/บริบท ด้าน วัตถุประสงค์ ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 5 ข้อ มีความชัดเจน เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และเนื่องจากในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ มีการกำหนดขอบเขตและ ประเด็นการประเมินตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบ วิทยานิพนธ์/อาจารย์พิเศษ จึงเห็นว่า หลักสูตรนี้ได้มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ส่วน ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชา ที่พบว่า รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการวิจัย พัฒนาหลักสูตร การสอนและการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รายวิชาที่จัดให้นักศึกษาได้เรียนนั้น เกือบทุก รายวิชา ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียน นอกจากจะได้รับความรู้และประสบการณ์ในสาระหลักแล้ว ยังได้รับการพัฒนาทักษะกระบวนการผ่านรายวิชาที่ เรียนเหล่านี้ได้อย่างสมบูรณ์ **ด้านปัจจัยนำเข้า** พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือ มีการศึกษาดู งานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ และมีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมใน ระบบการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด ส่วนผู้สอนเห็นว่า คุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์ผลงาน ทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์มีศักยภาพที่เหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในหลักสูตรมีรายวิชา การศึกษาดูงานสอดแทรกอยู่ เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะ รายวิชาที่เกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงานทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้สอน ที่เห็นด้วยว่า

คุณวุฒิ ความรู้ ประสบการณ์ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์มีศักยภาพที่เหมาะสม เป็นเรื่องสำคัญ และเป็นไปตามคุณสมบัติในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.)ที่กำหนด **ด้านกระบวนการ** พบว่า นักศึกษาเห็นว่าการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน และให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ในชั้นเรียน อาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก ส่วนความคิดเห็นต่อการวัดและการประเมินผลพบว่า มีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นปรนัยตรวจสอบได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดการเรียนการสอน ทุกรายวิชาจะเน้นการให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้ามาก่อนเรียน นำความรู้และประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในห้องเรียนเพื่อหาข้อสรุปและสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการอภิปราย การนำเสนอความรู้ การแสดงความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาด้วยกัน โดยผู้สอนทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับคำกล่าวของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554: 26) ที่กล่าวว่า บทบาทของผู้สอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรคือ เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ซึ่งมีคุณสมบัติคือ มีความสามารถในการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ มีความจริงใจ มีความเข้าใจ มีการยอมรับ มีไหวพริบ และมีทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ Savery and Duffy (1995: 15) ที่กล่าวถึงผลที่เกิดจากความร่วมมือกันทางสังคมว่า ความรู้ไม่สามารถถ่ายโอนจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งได้ แต่การแลกเปลี่ยนและสะท้อนความคิดเห็นให้แกกัน และการให้เหตุผลกับความคิดเห็นของตนเอง หรือโต้แย้งความคิดเห็นของคนอื่น ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพิจารณากระบวนการคิดของตนเอง เปรียบเทียบกับกระบวนการคิดของผู้อื่น จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนได้ **ด้านผลผลิต** พบว่า นักศึกษามีคุณธรรมในวิชาชีพ และผู้สอนเห็นว่าบัณฑิตที่จบการศึกษาเป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน/ชุมชน และบุคคลในวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาได้รับการอบรม และแนะนำจากอาจารย์ผู้สอนในแต่ละรายวิชาซึ่งมีแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม ที่จะเป็พื้นฐานให้นักศึกษาปริญญาเอกก้าวสู่การเป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพตามความคาดหวังของสังคมโดยมีอาจารย์ผู้สอนเป็นแบบอย่าง สอดคล้องกับผลการวิจัยของจรรุวรรณ เขียวน้ำชุม (2553: 148) ที่พบว่านิสิตและคณาจารย์บัณฑิต มีความพึงพอใจในตัวอาจารย์ผู้สอนว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในระดับชาติและนานาชาติ มีอุดมการณ์และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีความหลากหลายในด้านรายวิชาของหลักสูตร ซึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่นิสิตได้เป็นอย่างดี และ**ด้านผลกระทบ** พบว่า นักศึกษามีความภาคภูมิใจในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาเห็นว่าตนเองสามารถนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการเรียนไปพัฒนางานในหน่วยงานของตนเอง และได้มีโอกาสถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องจากการฝึกปฏิบัติงานในระหว่างการเรียนการสอนและเป็นที่ยอมรับ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรุวรรณ เขียวน้ำชุม (2553: 143) ที่พบว่า การประเมินหลักสูตรด้านผลผลิตมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกแต่ละประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการปรับตัว การยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล ความรู้ความสามารถพิเศษ ความสามารถในการเฝ้าหาความรู้อย่างต่อเนื่อง และภาวะผู้นำ

2. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า **ด้านบริบท** มีรายวิชา Course Works ค่อนข้างมาก บางวิชามีความซ้ำซ้อนในเนื้อหา ควรปรับลดความซ้ำซ้อนของบางรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน ควรออกแบบงานที่ให้นักศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ได้ ควรพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงหรือสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยอาจศึกษาหรือสำรวจข้อมูลความต้องการจำเป็นและแนวโน้มในการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกของบุคลากรในสถาบันต่างๆ ควรปรับปรุงคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตร โดยเน้นความทันสมัยและความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน **ด้านปัจจัยนำเข้า** ห้องเรียน/สภาพแวดล้อม ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในการจัดกลุ่มอภิปรายทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย อาจจัดเป็นห้องโถงกลม หรือห้องที่สามารถเคลื่อนย้ายโต๊ะ เก้าอี้ ปรับเปลี่ยนได้หลากหลาย และควรใช้ประโยชน์จากด้านหน้าห้อง อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นการเฉพาะภายในห้องเรียนได้ตามความเหมาะสมโดยไม่กระทบต่อการใช้ห้องเรียนในรายวิชาอื่นๆ ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและเพียงพอ และอาจมีการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวน/ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนประจำปี (ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, 2556: 71) **ด้านกระบวนการ** พบว่า เนื้อหาที่เรียนรู้ขึ้นอยู่กับความถนัดของอาจารย์ผู้สอน บางครั้งมีการถามแต่อาจารย์ไม่ตอบ อาจารย์บางท่านเน้นให้รายงานในห้องเรียน เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้แต่อาจารย์ไม่ได้สอนเนื้อหาอื่นหรืออธิบายขยายความเพิ่มเติม งานที่ได้รับมอบหมายมีปริมาณมาก บางรายวิชาไม่ได้ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและปรับแผนการจัดการเรียนรู้ ควรใช้การจัดการเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐานให้มากขึ้น โดยใช้แนวทาง Action Learning ควรกำหนดให้นักศึกษามีประเด็นความสนใจที่จะทำวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นเข้าเรียนเพื่อนำมาพัฒนาร่วมกับที่ปรึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรด้านกระบวนการ ควรต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันกับนักศึกษาเพื่อให้รับทราบแนวทางการจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และประเมินผลของผู้เรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษากับคณาจารย์อย่างต่อเนื่อง **ด้านผลผลิต** พบว่า นักศึกษาบางคนยังขาดวินัยในการเรียน ไม่มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำทางวิชาการ และขาดการเชื่อมโยงความรู้ในชั้นเรียนมาเป็นแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ ทุกรายวิชาในหลักสูตรควรระบุจุดประสงค์ ในด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องในศาสตร์วิชานั้น และพัฒนานักศึกษาในแนวทางที่กำหนดโดยมีอาจารย์บาเพ็ญตนเป็นแบบอย่าง และในการจัดการเรียนการสอน ควรเน้นการเป็นผู้นำทางวิชาการ และการสร้างความเชื่อมั่นในความรู้/ประสบการณ์และผลงานวิจัยของตนเอง ควรให้ความสำคัญกับวิชาการฝึกปฏิบัติเนื่องจากเป็นโอกาสหนึ่งในการสร้างการยอมรับ และควรสร้างนวัตกรรมของสาขาวิชาให้เป็นที่ประจักษ์ และ**ด้านผลกระทบ** พบว่า บทบาทของนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สะท้อนศักยภาพด้านการพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของการทำงานในหน่วยงานที่ชัดเจนเป็นที่ประจักษ์ ควรให้ความสำคัญกับประเด็นเกี่ยวกับ บัณฑิตที่จบการศึกษาสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานของตนเองให้มากกว่าด้านอื่น ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกองค์กร จึงควรสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงบทบาทนี้ให้มากขึ้น และชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินหลักสูตรไปใช้

ผลจากการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรดังนี้

1. จากผลการวิจัยประเมินหลักสูตร 5 ด้าน ได้แก่ **ด้านบริบท**ที่พบว่า หลักสูตรมีรายวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อน ยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ทุกรายวิชาที่เรียนใน Course Works ให้ทำวิจัย หรือให้ทำ 3 บท แต่ไม่ได้ช่วยให้ทำวิทยานิพนธ์ได้เร็วขึ้น เนื้อหาหลักของหลักสูตรยังไม่ทันสมัยและไม่เป็นปัจจุบัน **ด้านปัจจัยนำเข้า**ที่พบว่า ห้องเรียน/สภาพแวดล้อม ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ในการจัดกลุ่มอภิปรายทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย ความไม่เหมาะสมของรายวิชาในหลักสูตรโดยภาพรวม **ด้านกระบวนการ**ที่พบว่า บางรายวิชาไม่ได้ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินและปรับแผนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาเริ่มทำวิจัยที่นำไปสู่การทำวิทยานิพนธ์ล่าช้า และนักศึกษาไม่เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ **ด้านผลผลิต**ที่พบว่า นักศึกษาบางคนขาดวินัยในการเรียน ไม่มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้นำทางวิชาการ และขาดการเชื่อมโยงความรู้ในชั้นเรียนมาเป็นแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ และ**ด้านผลกระทบ**ที่พบว่า บทบาทของนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สะท้อนศักยภาพด้านการพัฒนาหลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของการทำงานในหน่วยงานที่ชัดเจนเป็นที่ประจักษ์ ดังนั้นคณะกรรมการประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนควรดำเนินการดังนี้

1.1 วิเคราะห์รายวิชาที่เห็นว่ามีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน และปรับลดหรือบูรณาการเนื้อหารายวิชาให้เหมาะสมและทันสมัย กำหนดวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาผู้เรียนและออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนผ่านกระบวนการวิจัยที่เข้มข้นเพื่อนำไปสู่การเตรียมพร้อมสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ และควรกำหนดให้มีการเพิ่มรายวิชาสัมมนาวิชาเอกให้มากขึ้นเพื่อให้ นักศึกษาได้มีโอกาสปรับหัวข้อวิทยานิพนธ์ให้ชัดเจนขึ้น โดยรายวิชาในหมวดวิชาเสริมสมรรถภาพ และหมวดวิชาบังคับแกนให้คงไว้

1.2 สนับสนุนและพัฒนาทรัพยากรการเรียนการสอน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ เอกสาร ตำรา ฐานข้อมูล ระบบการสืบค้นข้อมูล และห้องเรียนที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.3 จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวน/ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนประจำปี เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ และสิ่งที่ควรพัฒนาเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

2. จากผลการวิจัยประเมินหลักสูตร เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร **ด้านบริบท**ที่พบว่า ควรปรับลดความซ้ำซ้อนของบางรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน ควรพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงหรือสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน **ด้านปัจจัยนำเข้า**ที่พบว่า ห้องเรียนควรเป็นห้องที่เหมาะสมแก่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสัมมนา ควรให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและเพียงพอ ผู้สอนกับนักศึกษาควรสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และมีระบบการให้คำปรึกษาที่ชัดเจน **ด้านกระบวนการ**ที่พบว่า ควรปรับลำดับการเรียนการสอนเนื้อหาใน

หลักสูตรให้เป็นไปตามกระบวนการหลักสูตร-การสอน ควรใช้การจัดการเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐานให้มากขึ้น โดยใช้แนวทาง Action Learning และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษา กับคณาจารย์อย่างต่อเนื่อง **ด้านผลผลิต**ที่พบว่า ควรเน้นการพัฒนานักศึกษาให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และการสร้างความเชื่อมั่นในความรู้/ประสบการณ์และผลงานวิจัยของตนเอง โดยให้นักศึกษาได้เชื่อมโยงผลงานในขณะที่เรียน และผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ควรให้ความสำคัญกับการอ้างอิงผลงานวิจัยของอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ และ**ด้านผลกระทบ**ที่พบว่า ควรสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงบทบาทการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานของตนเอง สามารถปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหลักสูตร และการประเมินผลการเรียนรู้ได้ในทุกหน่วยงาน ดังนั้น ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ และผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์/อาจารย์พิเศษ ควรร่วมกันกำหนดนโยบายเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาผู้เรียนระดับปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน เพื่อนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยเน้นการสร้างความสำเร็จที่ชัดเจนร่วมกันทุกฝ่าย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยจำแนกตามกลุ่มวิชา
2. ควรมีการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยกำหนดขอบเขตการประเมินตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) และคุณภาพบัณฑิตระดับปริญญาเอก ตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
3. ในการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ควรมีกระบวนการวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้ประกอบการ และนักศึกษา
4. ควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับการนำผลการประเมินมาเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณภาพดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
5. ควรศึกษาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) เกี่ยวกับด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ ตามความคิดเห็นของศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน และความคิดเห็นของผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์/อาจารย์พิเศษ เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาเอกเพื่อการบรรลุประสิทธิผลของหลักสูตรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2552. [Online], accessed 20 October 2011. Available from

<http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/>

คมสัน ตรีไพบูลย์ และคณะ. (2558). “การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.”

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 26, 3 (กันยายน - ธันวาคม): 41-52.

จริญญา สมานญาติ. (2554). “การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิทยาศาสตรการกีฬา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จรรุวรรณ เขียวน้ำชุม. (2553). “การประเมินหลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : การวิจัยผสมวิธี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธีรศักดิ์ อุ่ณอามณ์เลิศ และคณะ. (2552). **การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**

สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม:

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

----- (2559). “การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” **Veridian E-Journal** 9, 3 (กันยายน-ธันวาคม): 29-47.

นพมณี เชื้อวัชรินทร์ และคณะ. (2558). “การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนชีววิทยา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.”

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 26, 3 (กันยายน - ธันวาคม): 77-91.

นิมนวล พงษ์ภา. (2553). “การประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชาพลศึกษาสถาบันการพลศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ และนุสรา พิระพัฒน์พงศ์. (2559). “การประเมินหลักสูตรและความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต : กรณีศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. 27,1 (มกราคม - เมษายน):

49-60.

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน. (2556). **รายละเอียดของหลักสูตร (มคอ.2) หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556).

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2554). “การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 3, 1-2 (กรกฎาคม – ธันวาคม): 38-49.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2554). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตร. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2556). “บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review).” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 5, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 348-353.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2011). “การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” Veridian E-Journal 4, 2 (กันยายน – ธันวาคม) : 248-262.
- _____. (2553). “การประเมินหลักสูตรที่เน้นการตัดสินใจโดยใช้วิธีเชิงระบบโดยใช้รูปแบบ CIPP Model.” คู่มือการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 30-35.
- _____. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2558). วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนากาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อาร์ แอนด์ปรีน จำกัด.
- เวชฤทธิ์ อังกะนัทรจ. (2558). “การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.” วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 26, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 223-235.
- สมพร ร่วมสุข และคณะ. (2559). “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” Veridian E-Journal 9, 1 (มกราคม – เมษายน): 1117-1118.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สิริวรรณ จรัสวิวัฒน์ และคณะ. (2558). “การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชา
การสอนภาษาจีน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.”
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 26, 3 (กันยายน - ธันวาคม) : 243-255.

ภาษาต่างประเทศ

- Beauchamp, George A. (1981). **Curriculum Theory**. 4th ed. Illinois: F E Peacock.
- Brigman, Greg A. (1992). “The Effects of Student Readiness Training on the Listening Comprehension, Attending, and Social Skill of Kindergarten Students (Readiness, Attention).” **Dissertation Abstracts Intentional** 52, 8 (February) : 2814-A.
- Print, Murray. (1993). **Curriculum Development and Design**. 2nd ed. Sydney : Australia by dbooks.
- Savery, J.R., and Duffy, T.M. (1995). “Problem-Based Learning: An Instructional Model and Its Constructivist framework.” **Educational Technology** 35, 5 : 1-37.
- Stake, R. E. (1975). **Evaluating the Arts in Education: A Responsive Approach**. Columbus, OH : Merrill.
- Stufflebeam, D. L. and Anthony J. Shinkfield. (2007). **Evaluation Theory Models and Applications**. San Francisco : Jossey-Bass.
- Tyler, R.W. (1969). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago : University of Chicago Press.